

ACTIONS FOR THE
CONSERVATION OF
COASTAL DUNES
WITH JUNIPERUS
spp. IN CRETE AND
THE SOUTH AEGEAN
(GREECE)

LIFE07NAT/GR/000296

International Centre for
Advanced Mediterranean
Agronomic Studies
Mediterranean Agronomic
Institute of Chania

National and Kapodistrian
University of Athens (NKUA)
Department of Botany, Faculty
of Biology

Region of Crete, Regional
Development Fund Forest
Directorate of Chania Forest
Directorate of Lasithi

Action E.4
Deliverable E.4.1

REPORT ON NETWORKING WITH OTHER SIMILAR LIFE PROJECTS

Prepared by MAICH:

Dany Ghosn
George Kazakis
Elektra Remoundou

CHANIA – JANUARY 2013

LIFE07NAT/GR/000296

**“Actions for the conservation of coastal dunes with *Juniperus* spp.
in Crete and the South Aegean (Greece)”**

- JUNICOAST -

Action E.4: Networking with other similar LIFE projects

Deliverable E.4.1: Report on networking with other similar LIFE projects

Responsible beneficiary: Mediterranean Agronomic Institute of Chania
(MAICH)

Prepared by: Dany Ghosn
George Kazakis
Elektra Remoundou

Table of Contents

Περίληψη.....	4
Introduction.....	10
Objective of the deliverable	11
Communication approach with other similar projects	11
JUNICOAST meets PROVIDUNE.....	13
JUNICOAST meets JUNIPERCY.....	18
Conclusion	24
Annex I Invitation letters from PROVIDUNE and JUNIPERCY	25
Annex II Agendas of the meetings	28
Annex III List of participants	30

Περίληψη

Ο οικότοπος των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* έχει χαρακτηριστεί ως **οικότοπος προτεραιότητας** (κωδικός 2250*) σύμφωνα με την οδηγία 92/43 της ΕΕ το οποίο σημαίνει ότι, **διατρέχει κίνδυνο εξαφάνισης λόγω της περιορισμένης γεωγραφικής του εξάπλωσης ή του μεγέθους της φυσικής του κατανομής και ότι τα κράτη-μέλη φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για την προστασία και διατήρησή του.**

Πρωταρχικός στόχος του προγράμματος JUNICOAST (LIFE07NAT/GR/000296) LIFE+ «Δράσεις για την προστασία των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο» είναι να προωθήσει και να καταστήσει δυνατή την μακροχρόνια διατήρηση του οικοτόπου των παράκτιων αμμοθινών με είδη *Juniperus* στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα **επιδεικτικό πρόγραμμα** που θέτει σε εφαρμογή, δοκιμάζει, αξιολογεί και διαδίδει δράσεις / μεθοδολογίες που είναι προσαρμοσμένες στα Ελληνικά γεωγραφικά, οικολογικά και κοινωνικο-οικονομικό πλαίσια. Αυτό σημαίνει ότι οι προτεινόμενες δράσεις προστασίας και οι δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού και διάδοσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος έχουν συνταχθεί από τις Διεθνείς / ΕΕ εμπειρίες και έχουν προσαρμοστεί ώστε να ταιριάζουν στις συγκεκριμένες απειλές της Κρήτης και του Νότιου Αιγαίου. Επομένως, το πρόγραμμα δοκιμάζει την εφαρμογή των συγκεκριμένων δράσεων προστασίας και στη συνέχεια αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους, μέσω μιας στοχευμένης στρατηγικής ελέγχου. Επιπλέον, μέσω της επικοινωνιακής στρατηγικής του προγράμματος, διαχέονται οι αποτελεσματικές πρακτικές, παρέχεται εκπαίδευση στις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν και διαδίδεται η γνώση που αποκτήθηκε στην Κρήτη, σε όλη την Ελλάδα, δίνοντας τη δυνατότητα για ευρύτερη προστασία και αποκατάσταση αυτού του απειλούμενου του οικοτόπου.

Στα παραπάνω πλαίσια, η μεταφορά της τεχνογνωσίας από παρόμοιες μελέτες στην Ευρώπη και η δικτύωση με άλλα παρόμοια προγράμματα είναι υψίστης σημασίας. Η επικοινωνία και η ανταλλαγή εμπειριών στα προβλήματα και στις λύσεις, η ανταλλαγή αποτελεσματικών προσεγγίσεων και η αξιοποίηση καινοτόμων μεθόδων, συμβάλλει στην επιτυχία του προγράμματος.

Οι εμπειρίες από ανάλογα προγράμματα σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, που συμπεριλαμβάνουν την αξιολόγηση των μεθοδολογιών, τη γνώση που αποκτήθηκε (βλέπε παραδοτέο D-E.4.2 «Αξιολόγηση προηγούμενων προγραμμάτων στην Ευρώπη») και τις διεξαγόμενες έρευνες, δίνει έναυσμα για συνεργασία, ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών μεταξύ των προγραμμάτων που σχετίζονται με παρόμοια θέματα προστασίας και διαχείρισης των παράκτιων αμμοθινών. Έτσι, διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής, γίνεται πιο δομημένο και λιγότερο αποσπασματικό. Η δικτύωση έχει επίσης τη δυνατότητα να αναπτύξει σχέσεις συνέργειας μεταξύ των εθνικών και των περιφερειακών προσπαθειών σε θέματα διατήρησης. Αυτό επιτυγχάνεται με την αναγωγή δραστηριοτήτων εθνικής κλίμακας σε περιφερειακό επίπεδο και με την ενσωμάτωση των περιφερειακών προσπαθειών σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, η δικτύωση, μέσω της ενοποίησης των προσπαθειών, βοηθά στη διεύρυνση του πεδίου εξειδίκευσης και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, τόσο του κοινού όσο και αυτών που εργάζονται σε αντίστοιχα θέματα προστασίας.

Η ικανότητα επικοινωνίας μεταξύ των μελών που εργάζονται σε παρόμοια θέματα αλλά σε διαφορετικά προγράμματα, είναι ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της δικτύωσης. Η διαδικασία της επικοινωνίας μπορεί να πάρει πολλές μορφές:

- Έμμεση επικοινωνία, μέσω αλληλογραφίας, με το ταχυδρομείο ή με ηλεκτρονικά μέσα, μέσω ανταλλαγής δελτίων τύπου, δημοσιεύσεων και δεδομένων ή υλικών
- Άμεση επικοινωνία, μέσω συναντήσεων, ημερίδων, εκπαιδευτικών σεμιναρίων, ή επισκέψεων στο πεδίο

Οι συναντήσεις θεωρούνται απαραίτητες για την επιτυχία της δικτύωσης. Οι κύριοι λόγοι για αυτές τις συναντήσεις είναι να συζητηθούν τα αποτελέσματα, να γίνει ανταλλαγή πληροφοριών αλλά και να ενημερωθούν τα μέλη για τα σχέδια και τις πολιτικές που ακολουθούνται.

Ο στόχος αυτού του παραδοτέου είναι να υποβάλει μια έκθεση σχετικά με τον τρόπο δικτύωσης και τις διάφορες δραστηριότητες (ανταλλαγή επισκέψεων, διεξαγόμενες συζητήσεις κλπ) που πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με άλλα παρόμοια προγράμματα LIFE+ στην Ιταλία και στην Κύπρο στα πλαίσια της δράσης E.4 "Δικτύωση με άλλα παρόμοια έργα".

Ο συντονιστής δικαιούχος του προγράμματος LIFE+ JUNICOAST ξεκίνησε μια σειρά επαφών, (έμμεση επικοινωνία μέσω e-mail) με τους συντονιστές των δικαιούχων άλλων παρόμοιων προγραμμάτων LIFE+ που διεκπεραιώνονται αυτή τη στιγμή, προκειμένου να εξετάσει εάν υπάρχει δυνατότητα αλλά και αμοιβαίο ενδιαφέρον για ανταλλαγή γνώσης, βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας. Πιο συγκεκριμένα, έγιναν επαφές με το πρόγραμμα LIFE+ PROVIDUNE (LIFE07NAT/IT/000519) και το πρόγραμμα JUNIPERCY (LIFE10 NAT/CY/000717) στην Ιταλία και στην Κύπρο, αντίστοιχα.

Το πρόγραμμα PROVIDUNE (www.providune.it) στοχεύει στην προστασία του οικοτόπου προτεραιότητας 2250* που αποτελείται από παράκτιες αμμοθίνες με είδη *Juniperus* στις επαρχίες του Cagliari, Matera και Caserta στην Ιταλία, ενώ το πρόγραμμα JUNIPERCY (www.junipercy.org.cy) στοχεύει στη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου προτεραιότητας 9560* Ενδημικά δάση της Μεσογείου με είδη *Juniperus* στις περιοχές του Τροόδους, Ακάμα και Μαδαρή στην Κύπρο.

Τα τρία αυτά προγράμματα (JUNICOAST, PROVIDUNE και JUNIPERCY) χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα LIFE+ Φύση και βιοποικιλότητα της ΕΕ. Οι δύο συναντήσεις με παρόμοια προγράμματα LIFE+ στην Ιταλία και στην Κύπρο πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της δράσης Ε.4 "Δικτύωση με άλλα παρόμοια προγράμματα".

Το πρόγραμμα JUNICOAST υλοποιείται από το **Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Χανίων** (συντονιστής δικαιούχος), το **Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών**, και το **Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Κρήτης μέσω των Διευθύνσεων Δασών Χανίων και Λασιθίου** (συμπράττοντες δικαιούχοι). Στοχεύει στις παρακάτω περιοχές Natura 2000 στην **Κρήτη** και στο **Νότιο Αιγαίο**:

- **Κρήτη** (Γαύδος GR4340013, GR4340015 Κεδρόδασος, Χρυσή GR4320003, GR4340001 Φαλάσαρνα).
- **Νότιο Αιγαίο** (GR4220020 Νήσος Μήλος, Νήσος Πολύαιγος-Κίμωλος GR4220006, Κεντρική και Νότια Νάξος GR4220014, Ρόδος GR4210005).

Το πρόγραμμα **PROVIDUNE** υλοποιείται από το **Provinces του Cagliari** (συντονιστής δικαιούχος), τα **Provinces της Caserta και Matera**, το **Πανεπιστήμιο του Κάλιαρι** (Επιστήμη της Γης και Τμήμα Βοτανικής) και την **Ένωση TECLA** (συμπράττοντες δικαιούχοι) και στοχεύει στους παρακάτω 5 ΤΚΣ (Τόποι Κοινοτικής Σημασίας):

- **Province του Cagliari:** Porto Campana ITB042230, Stagno di Piscinnì ITB042218, Isola dei Cavoli Serpentara, Punta Molentis e Campolungu ITB040020
- **Province της Caserta:** Pineta della Foce del Garigliano IT8010019
- **Province της Matera:** Bosco di Policoro Pantano e Costa Ionica Foce Sinni IT92220055

Το πρόγραμμα **JUNIPERCY** υλοποιείται από το **Τμήμα Δασών, Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος** (συντονιστής δικαιούχος), το **Τμήμα Περιβάλλοντος του Ανοικτού Πανεπιστημίου της Κύπρου**, το **Τμήμα Περιβάλλοντος, Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος**, το **Πανεπιστήμιο του Frederick-Μονάδα Διατήρησης της Φύσης**, και την **Ακτή Κέντρο Μελετών και Έρευνας** (συμπράττοντες δικαιούχοι). Απευθύνεται στις παρακάτω περιοχές Natura 2000 της **Κύπρου**:

- **Μαδαρή - Παπούτσα** CY20000005
- **Χερσόνησος Ακάμα** CY4000010
- **Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους** CY5000004

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η επιλογή των παραπάνω συνεργασιών έγινε κατά συμπληρωματικό τρόπο, έτσι ώστε κάθε μία από αυτές να φέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα, αποτελεσματικές προσεγγίσεις και λύσεις. Το PROVIDUNE στοχεύει στις παράκτιες αμμοθίνες με είδη *Juniperus* (ίδιος οικότοπος όπως και στο JUNICOAST), ενώ το JUNIPERCY στοχεύει ενδημικά δάση της Μεσογείου με είδη *Juniperus* (ίδια χαρακτηριστικά είδη όπως και στο JUNICOAST).

Μετά την επιβεβαίωση του αμοιβαίου ενδιαφέροντος για την ανταλλαγή γνώσης, βέλτιστων πρακτικών και τεχνογνωσίας μεταξύ των κοινοπραξιών,

στάλθηκαν στα δύο προγράμματα οι επίσημες αιτήσεις για συνεργασία. Στην επίσημη αλληλογραφία συζητήθηκαν η ανταλλαγή επισκέψεων, η συμμετοχή στο επίσημο πρόγραμμα ή στις συνεδριάσεις της επιστημονικής επιτροπής και η πρόσκληση για συμμετοχή σε εκπαιδευτικά σεμινάρια / εκδηλώσεις.

Στις 27-28 Ιουνίου 2012, οι εκπρόσωποι των προγραμμάτων **JUNICOAST** (LIFE07NAT/GR/000296) και **PROVIDUNE** (LIFE07NAT/IT/000519) συναντήθηκαν στο Cagliari της Ιταλίας.

Στις 21-22 Νοεμβρίου 2012, οι εκπρόσωποι των προγραμμάτων **JUNICOAST** (LIFE07NAT/GR/000296) και **JUNIPERCY** (LIFE10 NAT/CY/000717) συναντήθηκαν στην Λευκωσία στην Κύπρο.

Στόχος των δύο συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν στο Cagliari και στη Λευκωσία, ήταν να συζητηθούν οι **απειλές που αντιμετωπίζει ο οικότοπος 2250*** και ο **οικότοπος 9650*** και τα **αποτελέσματα από τις διάφορες προπαρασκευαστικές δράσεις και τις δράσεις προστασίας** που υλοποιούνται από τα τρία έργα στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Κύπρο, να **αξιολογηθούν πιθανές μελλοντικές κοινές δράσεις διάδοσης** και να γίνει **ανταλλαγή τεχνογνωσίας και επιστημονικών προσεγγίσεων μεταξύ των δύο προγραμμάτων**.

Στα πλαίσια των συναντήσεων πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις όπου παρουσιάστηκε η πρόοδος του κάθε προγράμματος και τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί μέχρι σήμερα. Επιπλέον, παρουσιάστηκαν οι στρατηγικές επικοινωνίας και οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης του κοινού.

Όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν τα ακόλουθα:

- Να συνεχιστεί η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, βέλτιστων πρακτικών και επιστημονικών μεθοδολογιών μεταξύ των δύο προγραμμάτων,
- Να συμμετέχουν στις τελικές φάσεις των προγραμμάτων
- Να προστεθεί ο σύνδεσμος των προγραμμάτων JUNICOAST, PROVIDUNE και JUNIPERCY αντίστοιχα στις ιστοσελίδες τους.

Συμπεράσματα

Οι Παράκτιες Αμμοθίνες με είδη *Juniperus* στην Ελλάδα και την Ιταλία αντιμετωπίζουν παρόμοιες φυσικές και ανθρωπογενείς πιέσεις και **απειλούνται κυρίως από την αστική ανάπτυξη, τον τουρισμό, την περιορισμένη φυσική**

αναγέννηση του είδους *Juniperus*, τη διάβρωση των ακτών, τη βόσκηση και την ποδοπάτηση, τον κατακερματισμό των οικοτόπων, και, κυρίως, την έλλειψη ευαισθητοποίησης του κοινού. Η ταχεία και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη του τουρισμού, σε συνδυασμό με την έλλειψη περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, θεωρείται μία από τις πιο σοβαρές απειλές για τους οικοτόπους προτεραιότητας σε όλη την Ελλάδα και την Ιταλία.

Τα είδη *Juniperus*, τα χαρακτηριστικά είδη φυτών του οικοτόπου 2250* (*Juniperus macrocarpa* και *Juniperus phoenicea*) και του οικοτόπου 9650* (*Juniperus phoenicea*, στην παράκτια ζώνη, *Juniperus foetidissima*, *Juniperus excelsa* και *Juniperus oxycedrus* σε μεγαλύτερα υψόμετρα) **απειλούνται κυρίως από τη χαμηλή αναγέννηση του γένους *Juniperus***, που οφείλεται σε διάφορους φυσικούς παράγοντες, όπως η αργή ανάπτυξη, η χαμηλή βιωσιμότητα των σπόρων και / ή η δυσκολία στην φύτευση καθώς και η ανισορροπία της αναλογίας μεταξύ θηλυκών και αρσενικών ατόμων στις φυσικές συστάδες.

Τα αποτελέσματα από τις προπαρασκευαστικές δράσεις των προγραμμάτων JUNICOAST, PROVIDUNE και JUNIPERCY απέδειξαν ότι απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για να ελαχιστοποιηθούν οι φυσικές και ανθρωπογενείς πιέσεις καθώς και οι επιπτώσεις στον οικοτόπο 2250* και στον οικοτόπο 9650*. Επίσης, επιβεβαίωσαν την επιτακτική ανάγκη για την υλοποίηση των δράσεων προστασίας και των δράσεων ευαισθητοποίησης του κοινού, προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία / διατήρηση του οικοτόπου 2250* και του οικοτόπου 9650*, αλλά και για να αναδειχτούν οι αξίες των οικοτόπων.

Τέτοιες κοινές πρωτοβουλίες, που αφορούν την ανταλλαγή εμπειριών, αποτελεσμάτων και εφαρμοσμένων επιστημονικών μεθοδολογιών, καθώς και τον σχεδιασμό μιας κοινής πορείας, (ιδίως όσον αφορά τις εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης του κοινού), έχουν μεγάλη αξία για την ανάπτυξη των προγραμμάτων LIFE. Δίνουν τη δυνατότητα για διεύρυνση του χωρικού πλαισίου και για ανταλλαγή των διαφορετικών οπτικών, και ταυτόχρονα παρέχουν στις ομάδες εργασίας την ευκαιρία να διδαχτούν από τις εμπειρίες των Ευρωπαίων εταίρων, προσθέτοντας μια Ευρωπαϊκή πνοή στις τοπικές δράσεις.

Introduction

Coastal dunes with *Juniperus* spp. have been classified as a “**priority habitat**” (code 2250*) by the 92/43 EU Habitat Directive which means **types of habitats in danger of disappearance of which the Community has a particular responsibility for their conservation.**

The primary aim of the JUNICOAST (LIFE07NAT/GR/000296) LIFE+ project “*Actions for the conservation of coastal dunes with Juniperus spp. in Crete and the South Aegean*” is to promote and enable the long term conservation of the coastal dune habitats with *Juniperus* spp. in Greece. It is a **demonstration project** that puts into practice, test, evaluate and disseminate actions/methodologies that are unfamiliar to the Greek geographical, ecological and socio-economical context. This means that the proposed concrete conservation and dissemination actions have been drawn from International/EU experiences and tailored to the specific threats in Crete and the South Aegean. Therefore, the project trials specific concrete conservation actions, and through a targeted monitoring strategy, evaluates their effectiveness. In addition, the project through its communication strategy disseminates the effective practices, provide training in techniques and transfer lessons learnt in Crete throughout Greece enabling the wider protection and restoration of this threatened habitat.

The transfer of know-how and networking with other similar projects is of utmost importance. It contributes to the project success by sharing problems and solutions, by circulating efficient and effective approaches and by taking advantage of innovative methods.

Story lines from similar projects in other European countries including the evaluation of initiatives, lessons learned (see deliverable D-E.4.2 “Report on the success and failures of previous experiences in Europe”), and conducted surveys; enable the stimulation and the exchange of ideas and experiences between consortia working on similar topics of coastal dunes conservation and management. As a result, the field as a whole becomes stronger, more structured, and less scattered. Networking also has the potential to develop symbiotic relationships between national and regional efforts by sharing country-wide activities at the

regional level and by integrating regional efforts into national ones. Additionally, it has the potential to widen the pool of expertise by consolidating efforts and to raise awareness, both among the general public as well as those working in the field.

The communication ability between the members of different consortia working on similar topics is one of the most important features in networking. It consists of the linkages that put together a network and enable ideas, information, materials, and services to move between members. The communication procedure can take many forms:

- Indirect communication through correspondence by post or by electronic means, newsletters, publications, data or materials exchange
- Direct communication through joint meetings, common workshops, training sessions, or field visits

Regular face to face meetings are considered to be essential for success in networking. The main reasons for network meetings are to share results and information and to consider and update policies and plans.

Objective of the deliverable

The objective of this deliverable is to report on the approach and the various activities (exchange of visits, discussions, etc) carried out with other similar LIFE+ projects in Italy and Cyprus within the framework of action E.4 “Networking with other similar projects”.

Communication approach with other similar projects

The coordinating beneficiary of the JUNICOAST LIFE+ project initiated a series of indirect communications and contacts (via e-mail) with the coordinating beneficiaries of other similar and current LIFE+ projects in order to examine if there is a mutual interest and opportunity to exchange knowledge, best practices and know-how. More specifically, the LIFE+ projects PROVIDUNE (LIFE07NAT/IT/000519) and the JUNIPERCY (LIFE10 NAT/CY/000717) in Italy and Cyprus respectively.

PROVIDUNE (www.providune.it) aims at protecting the priority habitat type 2250* consisting of coastal dunes with *Juniperus* spp. in the sites of the Provinces of Cagliari, Matera and Caserta in Italy while JUNIPERCY (www.junipercy.org.cy) aims to improve the conservation status of the priority habitat type 9560* of Mediterranean Endemic forests with *Juniperus* spp. in the sites of Troodos, Akamas and Madari in Cyprus.

It is important to note that the selection of the above-mentioned consortia has been done in a complementary manner so that each one will bring specific inputs, effective approaches and solutions. PROVIDUNE is targeting coastal dunes with *Juniperus* spp. (same habitat as JUNICOAST) while JUNIPERCY is targeting Mediterranean endemic forests with *Juniperus* spp. (same typical species as JUNICOAST).

Following the confirmation of the mutual interest in exchanging knowledge, best practices and know-how between the consortia, official requests for collaboration were sent to both projects. Activities such as exchange of visits, participation in official project or scientific committee meetings and invitation to participate in training workshops/final events were discussed.

JUNICOAST meets PROVIDUNE

On 27-28 June 2012, the representatives of the **PROVIDUNE** (LIFE07NAT/IT/000519) and the **JUNICOAST** (LIFE07NAT/GR/000296) projects met in Cagliari, in the framework of their respective networking actions with similar LIFE initiatives, to share methodologies and exchange know-how, best practices and experiences. Both projects, funded by EU Fund LIFE + Nature and Biodiversity, aim at protecting the priority habitat consisting of coastal dunes with *Juniperus ssp.*, which is one of the most endangered habitats in the EU.

PROVIDUNE is being implemented by the Provinces of Cagliari (coordinating Beneficiary), the Provinces of Caserta and Matera, the University of Cagliari (Earth Sciences and Botany Departments) and the Association TECLA (associated beneficiaries) targets the following 5 SCI (Sites of Community Importance):

- **Province of Cagliari:** Porto Campana ITB042230; Stagno di Piscinnì ITB042218, Isola dei Cavoli Serpentara, Punta Molentis e Campolungu ITB040020
- **Province of Caserta:** Pineta della Foce del Garigliano IT8010019
- **Province of Matera:** Bosco Pantano di Policoro e Costa Ionica Foce Sinni IT92220055

JUNICOAST is being implemented by the Mediterranean Agronomic Institute of Chania (coordinating beneficiary), the National and Kapodistrian University of Athens, and the Regional Development Fund of Crete - Forest Directorates of Chania and Lasithi (associated beneficiaries). It targets the following Natura 2000 sites in **Crete** and the **South Aegean**:

- **Crete** (Gavdos GR4340013, Kedrodasos GR4340015, Chrysi GR4320003, Falassarna GR4340001).
- **South Aegean** (Nisos Milos GR4220020, Nisos Polyaigos-Kimolos GR4220006, Kentriki kai Notia Naxos GR4220014, Rodos GR4210005).

The objectives of the joint meeting held in Cagliari were to discuss **the threats facing habitat 2250***, the **various on-site concrete conservation actions** being implemented by both projects in Greece and Italy, **evaluate common potential future dissemination actions and exchange know how and scientific methodological** approaches between both projects.

Day 1 of the meeting was dedicated to the **visit to the Sardinian Chia and Piscinni study sites**. Results from actions A2 (Sediment studies and marine-coastal dynamics), A3 (Detailed mapping of habitats), A4 (Setup and operation of a telecontrol system for extreme events and their impact) and C5 (Creation of a plant species/vegetation cover database for the long-term management of the dune systems) of the Providune project were presented by the Earth Sciences Department of the University of Cagliari. Moreover, various concrete conservation actions carried out by both projects such as **boardwalks, habitat demarcation, waste removal and information signs and their implementation approach** were discussed. The Botany department presented in details the botanical study carried out on the Chia site. Additionally, specific threats (**trampling, grazing and sand excavation**) related to the Chia site and **their mitigation measures** were discussed. Furthermore, the creation of artificial dunes using dry posidonia present on the beach was discussed at the Piscinni site.

Members of the JUNICOAST and the PROVIDUNE projects at the Piscinni site

In the afternoon, a visit to the OCEANS labs was conducted where a presentation of the remote control monitoring devices (**sedimentology database; modeling; monitoring network/remote control**) was made by the Earth Sciences Department. Moreover, the design and content of various communication and awareness activities such as a **video trailer of the PROVIDUNE project** and a **YouTube slide show of the JUNICOAST project** were presented and discussed. Other dissemination materials of both projects such as leaflets, T-shirts, Junicoast fairy tale were exchanged.

Members of the JUNICOAST and the PROVIDUNE projects at the OCEANS labs

On the second day, visits to the premises of the “**Biodiversity Conservation Center**” (CCB) and the **Botanical Garden of Cagliari** were conducted. **Seed Bank activities and germination tests of *Juniperus macrocarpa*** were discussed with the personnel of the CCB. Later on during the day, **a round table discussion took place** at the premises of the Environmental Department of the Province of Cagliari. The representatives of both projects presented their respective **communication strategy and the dissemination activities** carried out by both projects. Subsequently, **potential ideas for common future dissemination activities** between PROVIDUNE and JUNICOAST were discussed.

Members of the JUNICOAST and the PROVIDUNE projects at the Botanical Garden of Cagliari

Round table discussion at the at the premises of the Environmental Department of the Province of Cagliari

Consequently, all participants agreed on the following:

- Investigate the possibility of organizing a common final event (conference, seminar) for both projects, or alternatively Junicoast to participate in the final event of Providune and vice versa;
- Investigate the possibility of producing a common AFTER-LIFE conservation plan for both projects,
- Add a link of each project on the official websites of Providune and Junicoast,

The PROVIDUNE project had already met previously the representatives of the following Italian LIFE projects: HABI COAST (LIFE05NAT/IT/000050); DUNETOSCA (LIFE05NAT/IT/000037) and Co.Me.Bi.s (LIFE06NAT/IT/000050) while JUNICOAST, within the framework of its action E.3 (Scientific Committee), had already met representatives of the Spanish LIFE project, ENEBRO (LIFE04 NAT/ES/000044).

It is important to note that the visit made by the JUNICOAST team to Cagliari-Italy was followed by the mission of the PROVIDUNE expert Prof. Gianluigi Bacchetta to the JUNICOAST study sites and the premises of the MAICH in Crete on the 10th of July 2012.

JUNICOAST meets JUNIPERCY

On 21-22 November 2012, the representatives of the JUNICOAST (LIFE07NAT/GR/000296) and the JUNIPERCY (LIFE10 NAT/CY/000717) projects met in Nicosia-Cyprus, in the framework of their respective networking actions with similar LIFE initiatives, to share methodologies and exchange know-how, best practices and experiences.

Both funded by the EU Fund LIFE + Nature and Biodiversity, JUNICOAST aim at protecting priority habitat 2250* consisting of Coastal Dunes with *Juniperus* spp., while JUNIPERCY aim at protecting priority habitat 9560* consisting of Mediterranean Endemic Forests with *Juniperus* spp.

JUNIPERCY is being implemented by the Department of Forests, Ministry of Agriculture, Natural Resources and Environment (coordinating beneficiary), the Open University of Cyprus, the Department of Environment, Ministry of Agriculture, Natural Resources and Environment, the Frederick University- Nature Conservation unit, and the Akti Project and Research Center (associated beneficiaries). It targets the following Natura 2000 sites in **Cyprus**:

- **Madari – Papoutsia** CY2000005
- **Chersonisos Akama** CY4000010
- **Ethniko Dasiko Parko Troodos** CY5000004

The objectives of the joint meeting held in Nicosia were to discuss the **threats facing habitat 2250* and habitat 9650***, the **results from various preparatory actions and on-site concrete conservation actions** being implemented by both projects in Greece and Cyprus; **evaluate common potential future dissemination actions** and **exchange know-how and scientific methodological approaches between both projects**.

Day 1 of the meeting was dedicated **to present the progress of each project and results achieved so far**. The project manager of the JUNICOAST project presented the results of all preparatory actions, the onsite concrete conservation actions being implemented in Crete and the various dissemination actions being implemented in both Crete and the South Aegean. Different partners from the JUNIPERCY project presented the progress and results of their preparatory, concrete conservation and dissemination actions.

JUNICOAST meets JUNIPERCY at the Open University of Cyprus

It is interesting to note that although the distribution of both habitats is different, they are both dominated by coniferous woodlands mainly *Juniperus* spp. habitat 2250* occurs on coastal sand dunes and consist primarily of *Juniperus macrocarpa* and *Juniperus phoenicea*. Habitat 9650* occurs on coastal and high altitude low forest formations and consist of *Juniperus phoenicea*, in the coastal

zone, *Juniperus foetidissima*, *Juniperus excelsa* and *Juniperus oxycedrus* at highest altitudes (above 1200m).

Habitat 2250* in Agios Ioannis-Gavdos, Greece

Habitat 9650* in the Troodos National Forest Park of Cyprus

Juniperus oxycedrus on high altitude forest formations

Juniperus macrocarpa on coastal sand dunes

Particular **threats (restricted natural regeneration of the *Juniperus* spp., uncontrolled tourism combined with lack of public awareness, trampling, grazing and fire)** related to specific sites where both projects are being implemented were also discussed.

Moreover, **dissemination actions such as the “communication strategy”, the “environmental education campaign” and other innovative dissemination tools (social networking, radio spots, fairy tale for children, YouTube slide show)** were presented and discussed. Dissemination materials of both projects such as leaflets, T-shirts, JUNICOAST fairy tale were exchanged.

On the second day, **a field visit to the premises of the “Visitor Center” of the Troodos National Forest Park and to areas within the National Park where specific concrete conservation actions** such as **“minimizing the impact of competitive vegetation on the natural regeneration of *Juniperus* species”, “enhancement of Juniper regeneration” and “restoration of the floristic composition and structure of**

the targeted habitat 9560*" was carried out. Onsite discussions on the **competitive vegetation, on the technical interventions such as micro-fencing, protection of naturally emerging seedlings, collection of seeds, and on the planting and protection of target keystone habitat species** were conducted.

Restoration of the floristic composition and structure of the habitat 9560* on mount Troodos

Enhancement of Juniper regeneration on mount Troodos

Finally, all participants agreed on the following:

- To continue the exchange of know-how, best practices and scientific methodological approaches between both projects,
- To participate in the final event of both projects;
- Add a link of each project on the official websites of JUNICOAST and JUNIPERCY

It is important to note that the visit made by the JUNICOAST team to Sardinia-Cyprus was preceded by the mission of the JUNIPERCY experts (Prof. Ioannis Vogiatzakis, Dr. Maria Zemeni and Mr. Costantinos Kounamas) who attended the 3rd scientific committee meeting of the JUNICOAST project that was held at the premises of the Mediterranean Agronomic Institute of Chania and visited the Kedrodasos site in Elafonisi (Crete) on the 25-26 of October 2012.

Conclusion

Coastal dunes with *Juniperus* spp. in Greece and Italy are facing similar natural and anthropogenic pressures and are **threatened mainly by urban development, tourism, restricted natural regeneration of *Juniperus*, coastal erosion, grazing and browsing, habitat fragmentation, and more importantly lack of public awareness.** Rapid and uncontrolled tourism growth in combination with lack of environmental education and public awareness is considered one of the most serious threats to this priority habitat throughout Greece and Italy.

Juniperus, the typical plant species of habitat 2250* (*Juniperus macrocarpa* and *Juniperus phoenicea*) and habitat 9650* (mainly *Juniperus phoenicea*, in the coastal zone, *Juniperus foetidissima*, *Juniperus excelsa* and *Juniperus oxycedrus* at highest altitudes) **is threatened mainly by the low regeneration potential of the *Juniperus* genus** which is due to several natural factors such as slow growth, low seed viability and/or difficulty in germinating as well as the imbalance between the female/male ratio in the natural stands.

Results from the preparatory actions of JUNICOAST, PROVIDUNE and JUNIPERCY proved that more efforts are needed to mitigate the natural and anthropogenic pressures and impacts on habitat 2250* and habitat 9650* and confirmed the urgent need to implement concrete conservation and public awareness actions in order to enhance the protection/conservation of habitat 2250* and habitat 9650* as well as to preserve their habitat values.

Similar joint initiatives, directed at sharing experiences, achieved results and applied scientific methodologies as well as to plan a common path, especially as far as dissemination events are concerned, have a great value in the development of LIFE projects since they allow projects to go further their territorial context by enlarging their view and provide the working teams with the opportunity to learn from the experiences of other European partners, thus adding a European breath to local actions.

Annex I Invitation letters from PROVIDUNE and JUNIPERCY

Invitation letter from PROVIDUNE

George KAZAKIS-
Mediterranean Agronomic
Institute of Chania
Alsyllo Agrokipiou 85
73100 Chania - Ellas

Brussels, 1 December 2009
Prot N. 1285

Subject: Invitation to join PROVIDUNE's activities

Dear George KAZAKIS,

I'm writing you on the behalf of the UPI-TECLA European office (The Union of Italian Provinces-Association for the Local and European Trans Regional Cooperation) in order to draw your attention on our project "**PROVIDUNE**" (LIFE07NAT/IT/000519).

TECLA Association, together with 3 Italian provinces, namely Cagliari, Caserta and Matera, has submitted a project under the call for proposal LIFE+ Nature and Biodiversity 2007. The project has been successfully approved and we are now implementing the activity.

The project aims to achieve the following aims and objectives:

- ✓ Application of best practices and demonstration actions to protect the EU priority habitat and coastal dunes with *Juniperus* spp., and the other related habitats, within five Natura 2000 sites;
- ✓ Establishment of a common approach for the long-term protection of these habitats based on sound monitoring of a-biotic characteristics;
- ✓ Decrease/elimination of the threats affecting these habitats in the identified sites, such as tourist pressure, coastal erosion, spread of allochthonous species, lack of management and scarcity of information;
- ✓ Increase in the level of awareness of the local populations (students, local inhabitants and tourists) and stakeholders of the importance of these habitats, not only for their landscape value, but also as a means to address climate change effects (e.g. rising sea level)

I am contacting you today because we found out that your association is also implementing a LIFE+ Project, and we would like to exchange knowledge, best practices and, know-how with you in order to increase dichotomously our awareness on this field.

We would like to understand if there is a mutual interest and opportunity to build a sound and reliable partnership with you or, alternatively, if you could liaise us with some of your partners.

We look forward to hearing from you and, should you have any comments or queries, please do not hesitate to contact us.

With Kind Regards,
Ginevra del Vecchio

Invitation letter from JUNIPERCY

ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Αρ. Αναφοράς ΣΘΕΕ 0011/2012/ΖΑΙ

19 Νοεμβρίου 2012

Κύριο Γιώργο Καζάκη
Dept Geoinformation in Environmental Management Mediterranean Agronomic Institute
of Chania (MAICh)
Alsyllion Agrokerion P.O. Box 85
73100 Chania, Crete
GREECE

Θέμα: 'Το JUNICOAST συναντά το JUNIPERCY' / Τετάρτη 21 & Πέμπτη 22 Νοεμβρίου 2012

Αγαπητέ κ. Καζάκη,

Μετά την πρόσφατη επίσκεψή μας στο MAIX για την 3η Συνάντηση της Επιστημονικής Επιτροπής του JUNICOAST, όπου είχαμε την ευκαιρία να πληροφορηθούμε σχετικά με τις δράσεις σας, πιστεύουμε ότι θα ήταν ιδιαίτερα σκόπιμο να πραγματοποιηθεί μια κοινή συνάντηση μεταξύ JUNICOAST και JUNIPERCY στην Κύπρο.

Το JUNIPERCY (LIFE10 NAT/CY/000717) είναι ένα έργο LIFE + που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2012 με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του τύπου οικοτόπου προτεραιότητας 9560* (ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.) στην Κύπρο, και εμπεριέχει πολλές παραπλήσιες δράσεις με το JUNICOAST.

Για το λόγο αυτό θα ήθελα να καλέσω εσάς και την ομάδα σας να συμμετέχετε σε μια κοινή συνάντηση δικτύωσης μεταξύ των δύο προγραμμάτων ('το JUNICOAST συναντά το JUNIPERCY'). Η συνάντηση που οργανώνεται από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΑΠΚΥ) θα πραγματοποιηθεί στις 21 και 22 Νοεμβρίου στη Λευκωσία με την παρουσία όλων των εταίρων που συμμετέχουν στο έργο JUNIPERCY. Η πρώτη μέρα περιλαμβάνει συνάντηση στο ΑΠΚΥ με ενημέρωση και συζήτηση και η δεύτερη μέρα επίσκεψη πεδίου (παρακαλώ δείτε την ημερήσια διάταξη που επισυνάπτεται).

Οι στόχοι της συνάντησης είναι:

- 1) Να μάθουμε από την εμπειρία σας στα πλαίσια του JUNICOAST.
- 2) Να μοιραστούμε γνώσεις και πρακτικές για τη διατήρηση του οικοτόπου προτεραιότητας 9560* με είδη *Juniperus* spp., και
- 3) Ο συντονισμός των δράσεων που στοχεύουν στην προστασία και διατήρηση του τύπου οικοτόπου προτεραιότητας 9560* με είδη *Juniperus* spp. σε μεσογειακό επίπεδο.

Δυστυχώς δεν μπορούμε να καλύψουμε τα έξοδά σας, αν και μπορούμε να προτείνουμε διαμονή σε ξενοδοχεία με τα οποία το Πανεπιστήμιο συνεργάζεται και τα οποία προσφέρουν μειωμένες τιμές.

1 | Σχολή Θετικών και Εφαρμοσμένων Επιστημών, Λεωφ. Γιάννου Κρανιδιώτη 33,
Latsia Business Center, 1ος όροφος, 2220 Λατσία, Λευκωσία,
Τηλ.: +357 22 411960, Ιστοσελίδα: www.ouc.ac.cy

Αν έχετε οποιεσδήποτε απορίες μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μου. Ανυπομονούμε να σας δούμε στη Λευκωσία.

Με εκτίμηση,

Γιάννης Βογιατζάκης
Αναπληρωτής Καθηγητής
Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος Μεταπτυχιακού Προγράμματος Διαχείριση και Προστασία Περιβάλλοντος
Σχολή Θετικών και Εφαρμοσμένων Επιστημών
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τηλ: +35722411933
Fax: +35722411671
email: ioannis.vogiatzakis@ouc.ac.cy

Annex II Agendas of the meetings

AGENDA JOINT MEETING PROVIDUNE-JUNICOAST PROJECTS CAGLIARI, 26-29 of JUNE 2012

Tuesday 26 of June 2012: Arrival of Greek participants	
Wednesday 27 of June 2012	
8:30-13.30	Departure from the premises of the Province of Cagliari and visit to Chia and Piscinnì sites
13:30-14.00	Packed Lunch on the sites
14.00 – 17.00	Back to Cagliari and visit to the OCEANS labs (sedimentology database; modeling; monitoring network/remote control): Discussion and brainstorming on the technical-scientific aspects of the two projects
17.00 – 20.00	Free time
20.00	Dinner
Thursday 28 of June 2012	
9.00-11.00	Visit to the CCB Labs and to the Botanical Gardens of Cagliari
11.00 – 13.00	Meeting at the premises of the Province of Cagliari: hypothesis of cooperation of both projects
13:00-14:30	Lunch break
14:30-16:30	Final discussion
Friday 29 of June 2012: Departure of Greek participants	

AGENDA JOINT MEETING JUNICOAST – JUNIPERCY PROJECTS
Nicosia, 21 -22 of November 2012

Wednesday 21 November 2012 (OUC)	
09:15 – 09:30	Welcome – Dr. Ioannis Vogiatzakis – (OUC)
09:30 – 10:00	General presentation of JUNIPERCY – Mr. Takis Tsididis (Forest Directorate)
10:00 – 11:15	General presentation of JUNICOAST – Mr. George Kazakis (MAICH)
11:15 – 11:30	Coffee Break
11:30 – 12:00	Preparatory actions JUNIPERCY – Dr Costas Kadis (University of Frederick)
12:00 – 12:30	Concrete conservation actions JUNIPERCY - Mr. Pambos Christidoulou (Forest Directorate)
12:30 – 13:00	Dissemination actions JUNIPERCY – Dr. Michalis Loizidis (AKTH)
12:45 – 14:00	Lunch
14:00 – 14:30	Project management JUNIPERCY – Dr. Maria Zomeni (OUC)
14:30 – 16:00	Discussions and conclusions
16:00 – 16:15	Coffee Break
16:15 – 17:00	Future cooperation
20:00	Dinner

Thursday 22 November 2012 – Field trip to Troodos	
09:00	Departure to Troodos
10:30 – 13:30	Onsite discussion on concrete conservation actions
13:30 – 15:00	Lunch
16:30	Return to Nicosia

Annex III List of participants

JUNICOAST meets PROVIDUNE

- Ms. Laura Lentini (Providune project manager), TECLA Association
- Dr. Fabrizio Ferraro, University of Cagliari, Department of Earth Sciences
- Dr. Claudio Kalb, University of Cagliari, Department of Earth Sciences
- Dr. Cristiano Pontecorvo, University of Cagliari, Department of Botany
- Mr. Alberto Sanna, Province of Cagliari
- Mr. Alessandro Bordigoni, Province of Cagliari
- Mr. George Kazakis (Junicoast project manager), Mediterranean Agronomic Institute of Chania
- Mr. Dany Ghosn, Mediterranean Agronomic Institute of Chania
- Ms. Elektra Remoundou, Mediterranean Agronomic Institute of Chania

JUNICOAST meets JUNIPERCY

- Kostandinos Dimiropoulos, Forest Directorate, Ministry of Agriculture (kdimirop@geometron.gr)
- Takis Tsanidis, Forest Directorate, Ministry of Agriculture (ttsintides@fd.moa.gov.cy)
- Charalambos Christodoulou, Directorate, Ministry of Agriculture (floracy@primehome.com)
- Kostandinos Kounomas, University of Frederick, Unit of Nature Conservation (res.kc@fit.ac.cy)
- Kostas Kadis, University of Frederick, Unit of Nature Conservation (pre.kc@fit.ac.cy)
- Marios Andreou, University of Frederick, Unit of Nature Conservation (andreoum@hotmail.com)
- Sofia Mazaraki, University of Frederick, Unit of Nature Conservation (smazaraki@gmail.com)

- Kyriaki Dimitrio,u AKTH, Research Center (akti@akti.org.cy)
- Marianna Louka, AKTH, Research Center (mariannilouca@gmail.com)
- Michalis Loizidis, AKTH, Research Center (michael@isotech.com.cy)
- Sofia Katsaba, AKTH, Research Center (sofia-mx@hotmail.com)
- Andreas Adoniou, Department of Environment, Ministry of Agriculture (aantoniou@environment.moa.gov.cy)
- Vassilis Trigkas, Open University of Cyprus (vassilis.trigkas@ouc.ac.cy)
- Ioannis Vogiatzakis, Open University of Cyprus (ioannis.vogiatzakis@ouc.ac.cy)
- Maria Zomeni, Open University of Cyprus (maria.zomeni@ouc.ac.cy)
- Dany Ghosn, Mediterranean Agronomic Institute of Chania (dghosn@maich.gr)
- George Kazakis, Mediterranean Agronomic Institute of Chania (kazakis@maich.gr)
- Elektra Remoundou Mediterranean Agronomic Institute of Chania (hlekttra@maich.gr)